

Масленнікова Т. А.
Кіровоградський інститут регіонального
управління та економіки

ЗМІСТОВНА ЧАСТИНА ПІДГОТОВКИ МОЛОДШОГО СПЕЦІАЛІСТА ЮРИСТА В СИСТЕМІ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

У статті представлено змістовну частину (знання, навички, вміння), які повинні бути сформовані у молодшого спеціаліста – юриста в процесі навчання для можливості ефективної роботи або успішного продовження навчання, щоб отримати більш високий кваліфікаційний освітній рівень.

***Ключові слова.** молодший спеціаліст-юрист, змістовна частина, знання, вміння, професійна підготовка.*

Молодший спеціаліст “Юрист” в системі професійної підготовки готується для діяльності в сфері юридичної практики. Ця сфера характеризується тим, що зв’язана з розглядом юридичних справ, здійсненням юридично значущих дій і юридичною кваліфікацією. Метою професійної діяльності молодшого спеціаліста-юриста є охорона і захист прав та законних інтересів громадян і держави, юридичних осіб всіх форм власності, всебічне сприяння зміцненню законності і правопорядку, формуванню правової демократичної держави.

Підготовка молодших спеціалістів із спеціальності “Правознавство” здійснюється згідно з Галузевим стандартом вищої освіти України, та відповідно до ст. 30 Закону України “Про освіту”, положення “Про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998 р. № 65. Підготовка молодших спеціалістів – юристів відбувається на основі інтеграції теорії і практики. В сфері юридичної практики виділяється нормотворча, правозастосовна, правоохоронна і контрольна діяльність. Результати професійної діяльності закріплюються у відповідних процесуальних документах, які мають офіційний характер та установлену законом форму [1; 2].

Мета статті – розкрити змістовну частину (знання, навички, вміння), які повинні бути сформовані в процесі професійної підготовки молодшого спеціаліста-юриста в навчальному закладі.

Дослідженість теми. Після здачі кваліфікаційного іспиту молодший спеціаліст-юрист повинен вміти оцінювати історичні та сучасні процеси і проблеми в житті країни, тенденції світового розвитку, повинен мати високі моральні якості, навички, організаторської та управлінської діяльності, вміти приймати професійні рішення з урахуванням їх соціальних наслідків.

Освітньо-професійна програма підготовки фахівців-юристів базується на освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівця-юриста і складається:

- з призначення освітньо-професійної програми підготовки;
- сфери використання освітньо-професійної програми підготовки фахівця;

- розподілу змісту освітньо-професійної програми та тривалості навчання;

- нормативного змісту освітньо-професійної програми (системи знань, переліку навчальних дисциплін, державної атестації студента).

Терміни навчання становлять, як правило, для молодшого спеціаліста-юриста – 2,5-3 роки, бакалавра з напрямку “Право” – 3,5-4 роки, спеціаліста, магістра – 1-1,5 року. Обсяг циклу гуманітарної і соціально-економічної підготовки має становити 18-23%, а обсяг циклів професійної і практичної підготовки – відповідно – 82-77% від загального обсягу освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки фахівців. Нормативну форму державної атестації студента встановлюють залежно від напрямку підготовки та спеціальності у такому вигляді для молодших спеціалістів: поєднання захисту дипломного проекту (випускної роботи) та складання державних іспитів (іспиту) або комплексний кваліфікаційний іспит [3; 6].

Аналіз навчальних програм, літературних джерел [3; 4; 5; 6] підготовки молодшого спеціаліста-юриста та проведені власні дослідження (проводилось анкетування серед навчальних закладів м. Кіровограда, які здійснюють підготовку юристів) і професійний досвід показують, що в процесі підготовки він повинен опанувати такі знання та вміння, повинен **знати**:

- основні положення конституційного устрою України;
- основи політичної, економічної і соціальної системи суспільства, устрою і функціонування державної влади;
- основні проблеми історії держави і права України, різні наукові методи, дослідження і тлумачення правових документів;
- категорії і закони формальної логіки;
- систему права і систему законодавства України;
- історію державотворення українського народу;
- зміст головних напрямків світової філософської думки, проблеми розвитку сучасної філософії, релігії та вільнодумства;
- основні поняття, закони і тенденції становлення та розвитку ринкової економіки;
- історію світової громадсько-політичної думки, сучасної політичної доктрини та концепції;
- концепцію, зміст та методи сучасної політичної діяльності в Україні;
- сутність та закономірності формування і розвитку соціальних відносин;
- основи використання культурної спадщини;
- загальнотеоретичні правові поняття і категорії;
- загальні закономірності виникнення і розвитку держави і права, їх взаємодію і взаємозв'язок, роль, яку вони відіграють у забезпеченні життєдіяльності суспільства;
- процес виникнення, формування держави і права України та інших країн світу;
- форми устрою держави, системи права, законодавства;

- соціальне призначення демократії, природних і невідчужуваних прав і свобод людини;
- концепцію правової держави та можливі шляхи її побудови в Україні;
- особливості появи, розвитку державної і правової думки тієї чи іншої країни;
- витоки, специфіку становлення вітчизняної думки про державу, право, форми пізнання і обґрунтування політико-правових ідеалів в контексті загальноосвітніх досягнень;
- хронологічні періоди розвитку держави і права, найважливіші події в їх історичному розвитку;
- важливі історичні правові пам'ятки різних країн світу, їх зміст, соціальну цінність.
- основні етапи розвитку державності України та її правової системи;
- конституційний досвід розвитку України, її історичне правонаступництво;
- юридичне та політичне значення Конституції в політичній і правовій системах;
- значення міжнародного права для імплементації та правонаступництва кращих стандартів в сфері прав і свобод людини в національному законодавстві;
- систему права та законодавства, а також механізми правового регулювання в різних галузях права;
- характер і зміст суспільних відносин, що регулюються різними галузями права;
- підстави виникнення, зміни та припинення правових відносин;
- правовий статус особи у правовій державі;
- підстави та розмір юридичної відповідальності при порушенні чинного законодавства;
- форми захисту прав та охоронюваних законом інтересів громадян та юридичних осіб;
- функції судової влади в системі державної влади;
- міжнародно-правові інститути захисту прав громадян;
- порядок розгляду спорів, що виникають між суб'єктами права;
- теорію розслідування злочинів і кваліфікацію злочинних проявів;
- компетенцію і функції правоохоронних органів;
- систему права і законодавства, а також механізм правового регулювання в різних галузях права;
- соціальний і правовий зміст реалізації норм права;
- підстави виникнення, зміни та припинення правових відносин;
- стан застосування норм права у господарсько-правових правовідносинах;
- правовий статус підприємств, які займаються господарсько-правовою діяльністю;

- організацію роботи юридичних підрозділів суб'єктів господарсько-правової діяльності;
- взаємодію юридичних підрозділів суб'єктів правовідносин з судовими та правоохоронними органами;
- правові засади відповідальності господарюючих суб'єктів за порушення чинного законодавства;
- порядок розгляду спорів, що виникають між суб'єктами права;
- функції судової влади в системі державної влади.

Повинен **вміти**:

- давати правильну правову кваліфікацію подіям або вчинкам;
- вести дискусії;
- самостійно аналізувати конкретні норми права;
- користуватися джерелами поточного законодавства;
- орієнтуватися в проблемах підприємництва і ринкових відносин;
- робити власні оцінки минулого, сучасного та майбутнього України;
- творчо підходити до складних, суперечливих проблем сучасної соціальної дійсності;
- аналізувати сучасні проблеми розвитку суспільства і виробляти власну життєву позицію;
- орієнтуватися в сучасному економічному середовищі, оцінювати стан і рівень макро- і мікроекономіки для розвитку економічної незалежності України;
- використовувати методи політичної діяльності, механізму організації та здійснення типології політичних систем та їхніх функцій;
- проводити консультаційно-соціологічні опитування;
- застосовувати досягнення національної та світової культури у вирішенні своїх професійних та життєвих завдань;
- володіти поняттями і категоріями, які ввійшли до теоретично-методологічного арсеналу загальнолюдської політичної і правової культури;
- використовувати принципи історичного підходу при інтерпретації різних подій і фактів політичного, державного життя як минулого, так і теперішнього;
- робити конкретний порівняльний аналіз державних та правових структур різних країн світу, зокрема, парламентських, принципів виборчої системи, функціонування правоохоронних органів;
- відстоювати вітчизняні правові та національні цінності;
- вести пошук історичних документів і вміти їх пояснювати;
- уміло застосовувати знання про державно-правові ідеї минулих років, при поясненні сучасних вітчизняних і зарубіжних правових теорій, концепцій, ідей;
- використовувати Конституцію як головного із нормативно-правових актів при застосуванні і тлумаченні інших законів, підзаконних нормативно-правових актів;

- формулювати вимоги до дій державних органів та посадових осіб на предмет їх відповідності нормам Конституції;
- застосовувати міжнародні джерела права при вирішенні юридичних справ;
- тлумачити чинне законодавство;
- давати вірну юридичну кваліфікацію;
- давати правильну оцінку окремих доказів, їх сукупності в юридичній справі та в конкретних цивільно-правових і кримінально-правових ситуаціях;
- застосовувати основні прийоми виявлення, фіксації та дослідження доказів, вирішувати завдання з планування та організації юридичного процесу, розв'язувати юридичні справи;
- приймати вірні процесуальні рішення;
- розробляти проекти угод та інших юридичних актів, процесуальних документів;
- орієнтуватися в системі чинного законодавства;
- застосовувати на практиці нормативні акти з питань господарсько-правових правовідносин;
- використовувати в практичній діяльності інші інститути галузей права з господарським та цивільним правом з метою захисту прав суб'єктів господарювання;
- вірно, згідно з чинним законодавством, визначати наявність прав на відповідні господарські правовідносини;
- правильно оформляти необхідні документи, договори, угоди тощо, для створення і діяльності суб'єктів господарської діяльності;
- організовувати і здійснювати заходи з відстоювання прав суб'єктів господарської діяльності в державних, правоохоронних і судових органах;
- здійснювати заходи з наукової організації праці;
- готувати претензійні документи з правової точки зору, до різних установ і організацій;
- вміти використовувати комп'ютерну техніку для вирішення практичних задач у своїй діяльності.

Після закінчення навчання, молодший спеціаліст-юрист повинен вільно володіти державною мовою, професійно використовувати одну з іноземних мов; вміти оцінювати історичні та сучасні процеси і проблеми в житті країни, тенденції світового розвитку, повинен мати високі моральні якості, навички, організаторські та управлінські якості, вміти приймати професійні рішення з урахуванням їх соціальних наслідків. Молодший спеціаліст-юрист, після закінчення повного курсу підготовки повинен бути підготовлений до ефективної праці в таких галузях економіки:

- надання юридичних послуг об'єктам господарювання;
- діяльність у сфері права;
- нотаріальна діяльність (діяльність помічників нотаріусів);
- слідча діяльність та забезпечення безпеки (розслідування і дізнання);

- сфера державного управління;
- юстиція;
- діяльність судів;
- діяльність системи з виконання покарань;
- охорона та забезпечення громадського порядку та безпеки;
- управління та нагляд у сфері оподаткування;
- система обов'язкового соціального страхування;
- діяльність органів прокуратури.

Молодший спеціаліст “Юрист” повинен бути підготовлений до активної, творчої, професійної та соціальної діяльності, яка б сприяла прогресу суспільного розвитку, уміти самостійно добувати нові знання, контролювати та корегувати зроблене і при отриманні своєї кваліфікації може працювати на таких посадах:

- фахівець центрів зайнятості;
- помічник судді господарського суду;
- юрисконсульт підприємства, організації;
- архіваріус;
- інспектор з кадрів;
- секретар правління;
- секретар судового засідання;
- секретар суду;
- секретар судової колегії;
- судовий розпорядник;
- інспектор митниці;
- державний податковий інспектор;
- інспектор з виплати та призначення пенсій;
- інспектор з соціальної допомоги [3; 5].

Висновки. Проблема ефективності професійної спрямованості навчання юристів у ВНЗ I-II рівнів акредитації в сучасних соціально-економічних умовах є надзвичайно актуальною для розбудови правового сучасного суспільства європейської спільноти. Нині стан професійної підготовки не повністю відповідає вимогам, що пред'являються до особистості майбутнього молодшого спеціаліста-юриста, тому гостро стоїть сьогодні питання сформулювати у нього повний набір знань, навичок та вмінь, а також професійних властивостей та складових. Це дасть змогу молодшому спеціалісту-юристу ефективно виконувати свої професійно суспільно значимі обов'язки або продовжити власне навчання для отримання вищого кваліфікаційного рівня. Юрист повинен володіти на встановленому рівні сукупністю видів діяльності та відповідно до них компетентно і відповідально вирішувати сукупність узагальнених професійних завдань.

Опанування в повному знаннями навичками та підготовка кваліфікаційної роботи або здача державного іспиту гарантує юристу молодшому спеціалісту ґрунтовні знання в усіх галузях матеріального права

і юридичного процесу; практичну підготовку щодо виконання функцій юридичного представництва і захисту; досвід роботи з комп'ютерними базами даних; досвід і практику роботи з документами юридичного характеру; можливість подальшого розвитку та вдосконалення фахового професіоналізму.

Використана література:

1. Закон України “Про освіту” // Відомості Верховної ради (ВВР). – 1991. – № 43. – Ст. 451. (Зі змінами і доповненнями).
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 1997 року № 507 “Про перелік напрямів і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями”.
3. *Гусарев С. Д.* Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності) : навч. посіб. – 2-ге вид., перероб / С. Д. Гусарев, О. Д. Тихомиров. – К. : Знання, 2006. – 487 с.
4. *Левитан К. М.* Юридическая педагогика : [учебник] / К. М. Левитан. – М. : Издательство “Норма”, 2008. – 432 с.
5. *Рижиков В. С.* Теорія і практика конструювання цільових моделей (професіограм) та процесу професійної підготовки майбутніх юристів : монографія / В. С. Рижиков. – Херсон : Вид-во “Айлан”, 2010. – 280 с.
6. *Яворська Г. Х.* Педагогіка для правників : навчальний посібник / Г. Х. Яворська. – К. : Знання, 2004. – 335 с.

МАСЛЕННИКОВА Т. А. Содержательная часть подготовки младшего специалиста юриста в системе юридического образования.

В статье представлена содержательная часть (знания, навыки, умения), которые должны быть сформированы в младшего специалиста – юриста в процессе обучения для возможности эффективной работы или успешного продолжения обучения для того, что б получить более высокий квалификационный уровень образования.

Ключевые слова: *младший специалист-юрист, содержательная часть, знания, умения, профессиональная подготовка.*

MASLENNIKOVA T. A. Profound part of preparing the younger specialist of the lawyer in system of the legal formation.

In article is presented profound part (the knowledges, skills, skills), which must be formed in younger specialist – a lawyer in process of the education for possibility of the efficient work or successful continuation of the education therefor that b to get more high квалификационный a level of the formation.

Keywords: *the younger specialist-lawyer, profound part, knowledges, skills, training.*